

Зарубіжний досвід функціонування неолімпійського спорту (на прикладі Німеччини)

Тетяна Кропивницька, Ольга Макаренко

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна

Анотація. Для пошуку оптимальних шляхів подолання кризових ситуацій у вітчизняній сфері фізичної культури і спорту, визначення форм та міри державного втручання доцільним є узагальнення існуючого світового досвіду. У ході дослідження виділено країни-лідери Всесвітніх ігор, серед яких є Німеччина. Її досвід як члена Європейського Союзу може бути корисним. Нагальним питанням в Україні є реформування системи спорту відповідно до європейської моделі. Під час розробки стратегій розвитку спорту варто враховувати кращі практики, зіставляти з вітчизняними підходами та орієнтуватися на чинники, що лежать в основі лідерства. *Мета.* Узагальнення кращих практик країн-лідерів Всесвітніх ігор у розвитку неолімпійського спорту (на прикладі Німеччини). *Методи.* Аналіз, синтез та узагальнення; порівняння; системний підхід. *Результати.* Високий і стабільний рівень функціонування неолімпійського спорту в Німеччині обумовлений передовістю ефективною системою організації спорту, яка представлена двома ланками управління – державною (з обмеженими функціями) і громадською, що відповідає європейській моделі. Німецький олімпійський спортивний союз – головний орган громадського сектору – координує розвиток олімпійського, неолімпійського, адаптивного спорту. Основою системи організації спорту виступають клуби. Результати аналізу діяльності органів управління спортом засвідчили, що головні ресурси спрямовані на досягнення результатів в олімпійському спорті. Проте неолімпійські федерації ефективно забезпечують високий рівень розвитку своїх видів спорту. До позитивних рис системи спорту у Німеччині віднесено: відсутність зайвих організацій з дублюючими функціями; самодостатність спортивних федерацій; широка мережа клубів; впровадження науково обґрунтованого підходу та дотримання принципів належного врядування в діяльності структур; прозорість фінансування і його узгодження з різними інституціями; розробка програм підтримки перспективних спортсменів з головним фокусом на дуальній кар'єрі.

Ключові слова: Всесвітні ігри, збірні команди, система організації спорту.

Tetiana Kropyvnytska, Olga Makarenko

FOREIGN EXPERIENCE IN THE FUNCTIONING OF NON-OLYMPIC SPORTS (ON THE EXAMPLE OF GERMANY)

Abstract. In order to find optimal ways of overcoming crisis situations in the national field of physical culture and sports and to determine the forms and extent of state intervention, it is appropriate to generalize the existing world experience. In the course of the study, the leading countries of the World Games were highlighted including Germany. Its experience as a member of the European Union can be useful. Reforming the sports system according to the European model is an urgent issue in Ukraine. While elaborating strategies for the development of sports, it is necessary to take into account best practices, compare them with domestic approaches, and focus on the factors underlying leadership. *Objective.* Generalization of the best practices of the leading countries of the World Games in the development of non-Olympic sports (on the example of Germany). *Methods.* Analysis, synthesis and generalization; comparison; systematic approach. *Results.* The high and stable level of functioning of non-Olympic sports in Germany is due primarily to an effective system of sports organization, which is represented by two management links – state (with limited functions) and public, which corresponds to the European model. The German Olympic Sports Union – the main body of the public sector – coordinates the development of Olympic, non-Olympic, adaptive sports. Clubs are the basis of the sports organization system. The results of the analysis of the activities of sports management bodies proved that the main resources are aimed at achieving results in Olympic sports. However, non-Olympic federations effectively ensure a high level of development of their sports events.

Вступ. Досягнення спортсменами високого спортивного результату на міжнародному рівні віддзеркалюють політичну стабільність та економічний стан країни, представниками якої вони є, соціальну, матеріальну та моральну якість життя [2].

Всесвітні ігри як головний івент неолімпійського спорту не є винятком. Здобутки збірних команд на цих змаганнях також розглядаються на рівні країн-учасниць як індикатор успішної або невдалої системи організації спорту. В результаті попередніх досліджень [1, 3] виділено країни-лідери Всесвітніх ігор, серед яких є Німеччина. Досвід цієї держави, що входить до складу Європейського союзу, може бути корисним вітчизняним фахівцям. Нагальним питанням в Україні є реформування системи спорту відповідно до європейської моделі. Під час розробки стратегій розвитку неолімпійського спорту варто враховувати кращі практики та орієнтуватися на чинники, що лежать в основі лідерства. Їх зіставлення з вітчизняними стратегіями підготовки та участі у змаганнях дозволить визначити перспективні шляхи розвитку неолімпійського спорту в Україні.

Дослідження виконується згідно з планом НДР НУФВСУ на 2021–2025 рр. за темою 1.4 «Теоретико-методологічні засади розвитку професійного, неолімпійського та адаптивного спорту в Україні в умовах реформування сфери фізичної культури і спорту» (номер держреєстрації 0121U108294).

Мета дослідження – узагальнення кращих практик країн-лідерів Всесвітніх ігор у розвитку неолімпійського спорту (на прикладі Німеччини).

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, документальних матеріалів та інформації мережі Інтернет; синтез та узагальнення; порівняння; системний підхід.

Kropyvnytska T., Makarenko O. Foreign experience in the functioning of non-Olympic sports (on the example of Germany). *Theory and Methods of Physical Education and Sports*. 2022; 2: 76–83
DOI: 10.32652/tmfvs.2022.2.76–83

Кропивницька Т., Макаренко О. Зарубіжний досвід функціонування неолімпійського спорту (на прикладі Німеччини). *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2022; 2: 76–83
DOI: 10.32652/tmfvs.2022.2.76–83

Positive features of the sports system in Germany include: absence of redundant organizations with duplicative functions; self-sufficiency of sports federations; a wide network of clubs; implementation of a scientifically based approach and compliance with the principles of proper governance in the activities of structures; transparency of funding and its coordination with various institutions; development of support programs for promising athletes with the main focus on dual careers.

Keywords: World Games, national teams, sports organization system

Результати дослідження. Аналіз співвідношення сил на Всесвітніх іграх засвідчив, що за всю історію їх проведення завжди до лідерів ТОП-10 потрапляли збірні команди Німеччини (табл. 1). Їхній загальний здобуток становить 385 нагород з майже однаковим співвідношенням між гатунком

медалей. Можна відзначити, що кількість завойованих медалей та місце у командному заліку виявлялися кращими під час проведення змагань у Європі.

Крім того, до 2022 р. Німеччина була єдиною країною, яка двічі приймає Всесвітні ігри (1989, 2005 рр.).

Таблиця 1. Результати виступів спортсменів збірних команд Німеччини на Всесвітніх іграх [19]

Місце, рік проведення	Місце у КЗ	Медалі			
		золоті	срібні	бронзові	разом
Санта-Клара (США), 1981	8	4	-	5	9
Лондон (В.Британія), 1985	4	13	12	16	41
Карлсруе (ФРН), 1989	2	18	13	27	58
Гаага (Нідерланди), 1993	1	19	20	15	54
Лахті (Фінляндія), 1997	3	15	16	10	41
Акіта (Японія), 2001	4	10	10	12	32
Дуйсбург (Німеччина), 2005	2	19	18	20	57
Гаосюн (Республіка Китай), 2009	8	6	6	10	22
Калі (Колумбія), 2013	4	15	7	8	30
Вроцлав (Польща), 2017	2	17	10	14	41

Примітка. КЗ – командний залік за кількістю золотих медалей

Таблиця 2. Кількісні показники завойованих медалей збірними командами Німеччини на Всесвітніх іграх (1981–2017 рр.) за видами спорту [19]

Вид спорту	К-сть медалей	Вид спорту	К-сть медалей	Вид спорту	К-сть медалей
Рятувальний	83 (44:39:0)	Польова стрільба з лука	12 (3:8:1)	Більярдний	4 (4:0:0)
Підводний	39 (32:7:0)	Боулінг	11 (4:3:4)	Сквош	3 (2:1:0)
Кастинг	33 (12:21:0)	Воднолижний	9 (3:6:0)	Спортивна акробатика	3 (3:0:0)
Роликобіжний	29 (8:13:8)	Фістбол	8 (8:0:0)	Боулспорт	2 (0:2:0)
Джиу-джитсу	29 (12:12:5)	Каное-поло	7 (3:4:0)	Пауерліфтинг	2 (1:1:0)
Карате	26 (15:11:0)	Танцювальний	6 (0:0:6)	Корфбол	2 (0:0:2)
Бодибілдинг	24 (12:12:0)	Повітряний	5 (0:0:5)	Спортивне скелелазіння	2 (1:1:0)
Тхеквондо	17 (14:3:0)	Артистичний велоспорт	5 (3:2:0)	Сумо	2 (0:2:0)
Стрибки на батуті	16 (9:7:0)	Перетягування каната	5 (5:0:0)	Спортивне орієнтування	1 (0:1:0)

Примітка. У дужках зазначено розподіл медалей за гендерним принципом у порядку – чоловіки, жінки, мікс

В ці роки спостерігалася найвища результативність виступів її збірних команд.

Результати аналізу завойованих медалей за видами спорту дозволили виділити пріоритетні види (табл. 2). Це група медалеємких видів спорту, серед яких рятувальний, підводний, роликобіжний, джиу-джитсу, карате.

Збірні команди Німеччини є явними лідерами у фістболі. Це ігровий командний вид спорту, представлений на Всесвітніх іграх з 1985 р., на яких комплект медалей розігрують лише чоловіки. З того часу не було жодних змагань, в яких Німеччина не завоювала б медалі, серед яких шість – золоті.

Ще один ігровий командний вид спорту, де лідерство утримує Німеччина, – це каное-поло. З 2001 р. він входить до програми Всесвітніх ігор, а з 2005 р. і до сьогодні і чоловічі і жіночі команди Німеччини не залишаються без нагород, причому на останніх двох змаганнях це були лише золоті медалі.

Є види спорту, в яких спортсмени Німеччини мали успіх, проте з різних причин більше не представлені у програмі Всесвітніх ігор: кастинг (з 2009 р. виключено), бодибілдинг (з 2013 р.), тхеквондо (з 1997 р.), артистичний велоспорт (представлений лише у 1989 р.)

Танцювальний спорт не є медалеємним – розігрується від трьох до чотирьох комплектів нагород, проте

спортсмени Німеччини демонструють тут стабільні результати. Майже завжди одна намецька танцювальна пара потрапляє до складу призерів.

У стрибках на батуті, більярді погіршилися результати виступів: на останніх двох змаганнях – жодної медалі.

У решті видів спорту результати не є стабільними або існують поодинокі випадки завоювання медалей німецькими спортсменами, що не дозволяє говорити про суттєві здобутки та їх лідерство.

У Німеччині завжди активно розвивався жіночий спорт. Особливо за часи існування Німецької Демократичної Республіки (НДР) це простежується в олімпійському спорті і розглядається як один зі стратегічних елементів спорту країни через меншу конкуренцію серед жінок на світовій арені [4]. Як засвідчив аналіз гендерного співвідношення завойованих медалей, жіночий спорт і в неолімпійських видах є результативним, проте в загальному здобутку дещо поступається чоловічому (рис. 1). Однією з причин є відсутність змагань або менша кількість спортивних дисциплін для жінок у ряді видів програми Всесвітніх ігор на початку їх проведення. Так, на перших іграх чоловіки розіграли 70 комплектів нагород, жінки лише 27. Жіночі турніри з тхеквондо, пауерліфтингу в межах Всесвітніх ігор вперше пройшли у 1993 р. У подальшому ситуація поступово змінювалася. У XXI ст. в спорті проголошено принцип гендерної рівності, і сьогодні ініціатори комплексних змагань вбачають його реалізацію у прагненні досягти однакового співвідношення видів спорту, дисциплін серед спортсменів різної статі. Як заявив президент IWGA Хосе Перурена: «Всесвітні ігри 2022 року будуть гендерно збалансовані, тобто у них візьмуть участь по 50 % чоловіків і жінок» [22]. Це стало можливим завдяки допуску жіночих команд у фістболі (чоловіки змагаються з 1985 р.), кикбоксингу (вперше потрапив до офіційної програми у 2022 р.). Проте залишаються флорбол, хокей на роликах (тільки чоловіки), художня гімнастика (жінки).

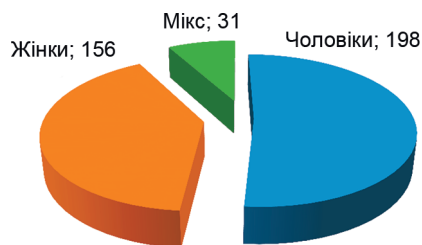

Рисунок 1 – Гендерний аспект завойованих медалей на Всесвітніх іграх (1981–2017 рр.) збірними командами Німеччини

У таких видах спорту, як бодибілдінг, карате, стрибки на батуті, боулінг, рятувальний спорт, пауерліфтинг, джиу-джитсу, каное-поло, артистичний велоспорт, сквош, спортивне скалолазіння внесок у загальний медальний результат німецьких спортсменів обох статей майже однаковий.

У змаганнях з тхеквондо, підводного спорту, перетягування каната, спортивної акробатики, більярдного спорту результативність явно вища у чоловіків. Щодо тхеквондо, жінки лише єдиний раз мали можливість виборювати нагороди в цьому виді спорту на Всесвітніх іграх (1993 р.). Пізніше тхеквондо перейшло до програми Ігор Олімпіад.

У боулінгу, польовій стрільбі з лука, роликобіжному спорті, воднолижному спорті, сумо, кастингу (вид рибальського спорту) вищі результати демонструють німецькі спортсменки. Причому на прикладі стрільби з лука можна спостерігати двосторонній ефект. Так, лучниця Ліза Унру є однією з найкращих сьогодні у цьому виді спорту. Вона здобула срібну медаль на Олімпійських іграх у Ріо-2016, а через рік стала чемпіонкою Всесвітніх ігор.

Успішність спортсменів Німеччини на Всесвітніх іграх підтверджено такими фактами: 1) перше місце серед спортсменів-мультимедалістів належить Юргену Коленді (підводний спорт), який завоював 11 золотих нагород; 2) у числі дев'яти атлетів, які отримали від IWGA нагороду «Спортсмен року», є Марсель Хасемайер – найуспішніший учасник Всесвітніх ігор у Калі-2013 (чотири золотих та одна срібна медаль у рятувальному спорті); 3) серед 24 номінантів

цієї відзнаки у 2021 р. було три представники Німеччини [17, 18].

З огляду на те що у Всесвітніх іграх немає обмежень щодо кількості спортсменів від кожної країни, тому що беруть участь лідери свого виду спорту за поданням відповідних міжнародних спортивних федерацій, німецькі збірні команди завжди серед найчисленніших. Так, у Вроцлаві 2017 р. команда була представлена на 136 спортсменами і це четвертий показник після господарів – Польщі (249), Італії (172) та Франції (152) [15].

Не викликає сумніву, що у Всесвітніх іграх 2022 року збірна команди країни знову претендуватиме на лідерство, оскільки її спортсмени здобули ліцензії у 115 видах змагань з 223, представлених у програмі. Це другий результат після команди країни-організатора – США.

Дискусія. Ефективність виступів на змаганнях обумовлена рядом факторів. Одними з важливих виступають економічний розвиток країни і кількість населення [4]. За показником ВВП Німеччина посідає четверте місце у світовому рейтингу [7]. Це дозволяє подавати заявки й організувати Всесвітні ігри, будувати сучасні спортивні бази, фінансувати спорт, впроваджувати програми підтримки спортсменів тощо. Людський капітал менше за ВВП впливає на результативність країн-лідерів, але забезпечує різноманіття у розвитку видів спорту. Німеччина – країна з 19-ю позицією серед всіх країн світу [6].

Проте провідну роль відіграє система організації спорту в країні. У Німеччині питання спорту на державному рівні знаходяться під юрисдикцією Міністерства внутрішніх справ (Die Bundesministerium des Innern und für Heimat, BMI). Основною громадською організацією виступає Німецький олімпійський спортивний союз (Der Deutsche Olympische Sportbund, DOSB), який був заснований 20 травня 2006 р. шляхом об'єднання Німецького спортивного союзу та Національного олімпійського комітету Німеччини (рис. 2). Розвиток неолімпійського спорту в країні та участь збірних команд у Всесвітніх іграх координується цією самою структурою під керів-

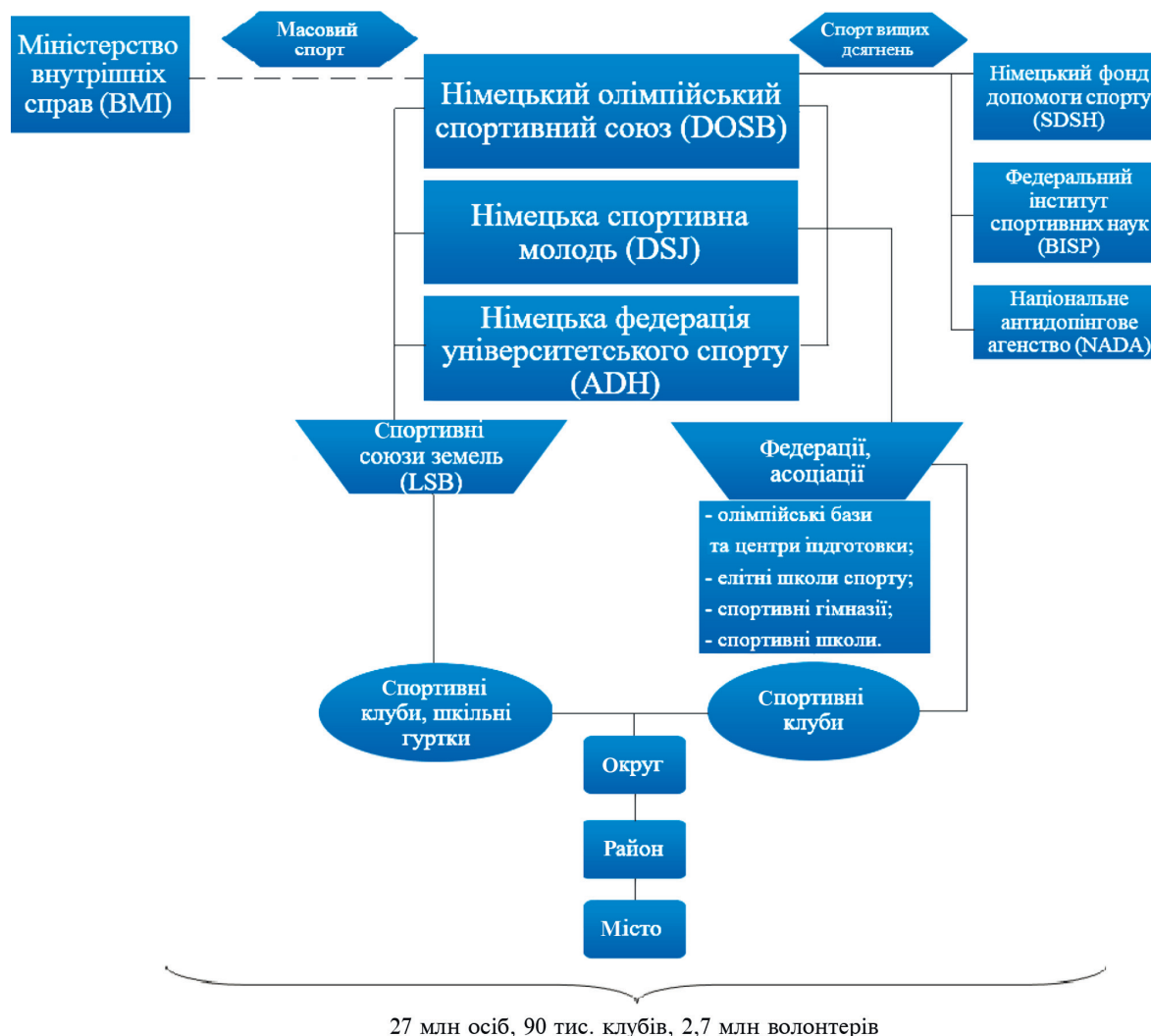

Рисунок 2 – Організаційна структура розвитку спорту в Німеччині [13]

ництвом віцепрезидента спорту вищих досягнень. На сайті DOSB є посилання на окремий сайт, присвячений Всесвітнім іграм і підготовці німецьких спортсменів до них [14].

DOSB об'єднує дві головні ланки:

1) спортивні союзи 16 федеральних земель (Landessportbund, LSB), головна діяльність яких спрямована на розвиток масового (аматорського) спорту і резервного спорту. Ця ланка охоплює домінуючу частину суспільства;

2) національні професійні структури (федерації, асоціації), функціонування яких спрямоване на спорт вищих досягнень, підготовку збірних команд. Станом на кінець 2021 р. до DOSB входять 66 спортивних федерацій, з яких 39 представляють олімпійські види спорту і 27 – неолімпійські (у тому числі організації адаптив-

ного спорту – Національний паралімпійський комітет, Німецька спортивна федерація глухих і Спеціальна Олімпіада Німеччини [21]). До цієї ланки також відносять спортивні школи, гімназії, елітні школи спорту, олімпійські бази, які функціонують під керівництвом DOSB і Німецького фонду допомоги спорту (Die Stiftung Deutsche Sporthilfe, SDSH). Кожна з цих ланок контролює діяльність спортивних клубів на рівні округів, районів, міст.

Крім того, до членів DOSB належать 18 асоціацій зі спеціальними завданнями, наприклад, ті, що розвивають університетський спорт (ADH), спорт поліцейських, спортивну медицину, науку, об'єднують тренерів, виробників спортивних товарів тощо. Сюди входить і Німецька федерація айкідо. Через відсутність змагальної

діяльності її не відносять до переліку спортивних федерацій.

Кожна із 16 земель фінансує розвиток спорту на власній території. Так, у 2013 р. уряд Гессена виділив майже 1,9 млн євро на гранти, з яких 425 тис. євро – на державну програму тренерів, понад 200 тис. євро на роботу спортивних шкіл-інтернатів, 860 тис. євро для фінансування перспективних молодих спортсменів, які ще не отримують федеральну (державну) підтримку, 232 тис. євро для фінансування олімпійської бази в Гессені [10].

На національному рівні існують дві організації, що опікуються розвитком фізичної культури і спорту серед дітей і молоді. Структурним елементом DOSB виступає така організація, як Німецька спортивна молодь (DSJ) [16], яка координує діяльність з

розвитку спорту й активного дозвілля 10 млн дітей і молоді країни віком до 26 років. Поряд з цим, завданнями організації виступають залучення до волонтерства, захист прав юних спортсменів, реалізація освітніх програм з антидопінгової боротьби та багато іншого.

Іншою структурою є Німецька федерація університетського спорту (ADH), яка координує спортивні змагання, формує збірні для участі у Всесвітніх універсіадах, розробляє навчальні програми та сприяє розвитку талантів студентів в олімпійських і неолімпійських видах спорту у 203 закладах вищої освіти країни [9].

За даними офіційного сайту DOSB [13], сьогодні в 100 його членах – спортивних об'єднаннях – налічується понад 27 млн осіб, які займаються спортом у майже 90 000 спортивних клубах. 2,7 млн волонтерів підтримують спортивні організації та допомагають влаштовувати здорове дозвілля й тренувальний процес дітей, молоді, дорослих, а також виконують різні види робіт у спортивних структурах, включаючи заміщення керівних посад.

Клубна система є стрижневою в організації суспільного життя німців. Результати досліджень професора Ульріха Рейнхардта [23] свідчать, що у 2014 р. у Німеччині налічувалося близько 600 000 клубів різного характеру (політичні, благодійні, гуманітарні, екологічні, із захисту тварин, спортивні тощо). Їх кількість збільшилася вп'ятеро з 1970-х років. Однак у кількості членів спостерігається протилежна тенденція. У 1990 р. близько 62 % німців заявили, що вони є членами хоча б одного клубу; у 2000 р. таких було лише 53 %. У 2014 р. вже 44 % німців мали клубне членство. Така тенденція стосується місцевого населення, особливо чоловіків середнього віку передовсім східної частини Німеччини. Такі негативні тенденції науковець пов'язує з демографічними змінами, прискоренням ритму життя та зменшенням вільного часу у сучасної людини. Можливим виходом із ситуації вбачає моніторинг потреб людей та орієнтації на різні вікові групи, врахування змін і підлаштування під

них, змінюючи пропозиції, не вимагаючи від людей більшої активності, ніж на яку вони можуть розраховувати. Але ця негативна тенденція не стосується сфери спорту.

Спортивні клуби у Німеччині є лідерами серед інших типів подібних об'єднань (15 % загальної кількості клубів). Клубна система спорту започаткована ще у 1949 р. Сьогодні кожен п'ятий громадянин Німеччини є членом такого об'єднання, що знову підкреслює зацікавленість спортом населення країни. При цьому, чотири з п'яти німців, що ходять до клубів, є їх активними членами.

Існує практика визнання видів спорту DOSB. Для цього вид спорту має бути представлений у спортивних об'єднаннях мінімум восьми земель (тобто у половині з існуючих) і досягти позначки 10 тис спортсменів. При цьому умови вступу в кожній федеральній землі різні.

Особливістю змагальної системи є проведення з різних видів спорту відкритих міжнародних чемпіонатів, в яких поряд з національними збірними Німеччини та інших країн беруть участь команди клубів різних земель, навіть по кілька від кожної [12].

З огляду на те що Німеччина є явним лідером Олімпійських і Всесвітніх ігор (завжди потрапляє у ТОП-10 країн), потенційним лідером Паралімпійських ігор (час від часу потрапляє у ТОП-10) і не є лідером Дефлімпійських ігор (заввичай входить до ТОП-20), для утримання конкуренції та посилення позицій у світовому рейтингу у 2014 р. BMI та DOSB за участю експертів, науковців та колишніх спортсменів розпочали підготовку до реформи спорту вищих досягнень (олімпійського, неолімпійського та адаптивного напрямів), втілення якої розпочалося у 2016 р. [5]. Попередньо здійснювався аналіз стану питання і визначено слабкі сторони, на які спрямовано конкретні дії. В результаті в основу реформи покладено, з одного боку, збільшення фінансування всієї системи спорту, з іншого – оптимізацію витрат і концентрацію зусиль з підготовки спортсменів високого класу. Напрямами реформування стали: зменшення кількості спортсменів

штатних збірних команд, об'єднання центрів підготовки, підвищення рівня кваліфікації тренерів, координація зусиль спортивних структур на всіх рівнях, уніфікований розподіл коштів між видами спорту на основі науково обгрунтованих показників результативності, спільне фінансування BMI та DOSB, чітке визначення завдань LSB та спортивних федерацій щодо реалізації реформ, більше уваги до молодих спортсменів.

Переважно це стосується олімпійських видів спорту, частково паралімпійських і поодинокі згадуються неолімпійські. Щодо останніх – реформа передбачає впровадження системи фінансування. За планом на 2018 р. вперше заплановано виділення 2 млн євро з подальшим зростанням, проте це у вісім разів менше за суму, передбачену на фінансування олімпійських федерацій.

Для оптимізації виділення коштів на спорт вищих досягнень у 2017 р. створено комісію PotAS (Potenzialanalysensystem), завдання якої – на основі об'єктивного, прозорого і наукового підходу оцінити потенціал кожного виду спорту/дисципліни щодо його/її результативності [20]. Оцінка побудована на трьох критеріях: 1) результативність спортсменів на минулих змаганнях, 2) перспективність спортсменів на наступних змаганнях, 3) успішність діяльності спортивної федерації (тут найбільше міститься показників для оцінки, що підкреслює значущість і розуміння ролі управління в розвитку виду спорту). Комісія здійснює аналітичну діяльність, надає звіт DOSB, який спільно з BMI, LSB, федераціями приймає рішення про фінансування. Науково-адміністративна підтримка діяльності комісії забезпечується Федеральним інститутом спортивних наук (BISp, м. Бонн). Ця установа підпорядковується BMI та сприяє проведенню досліджень у сфері спорту та суміжних науках – спортивної медицини, освіти, психології, економіки, соціології тощо, а також виступає консультантом у будівництві сучасних спортивних споруд [8].

Ще одне свідчення розуміння і дотримання принципів належного вря-

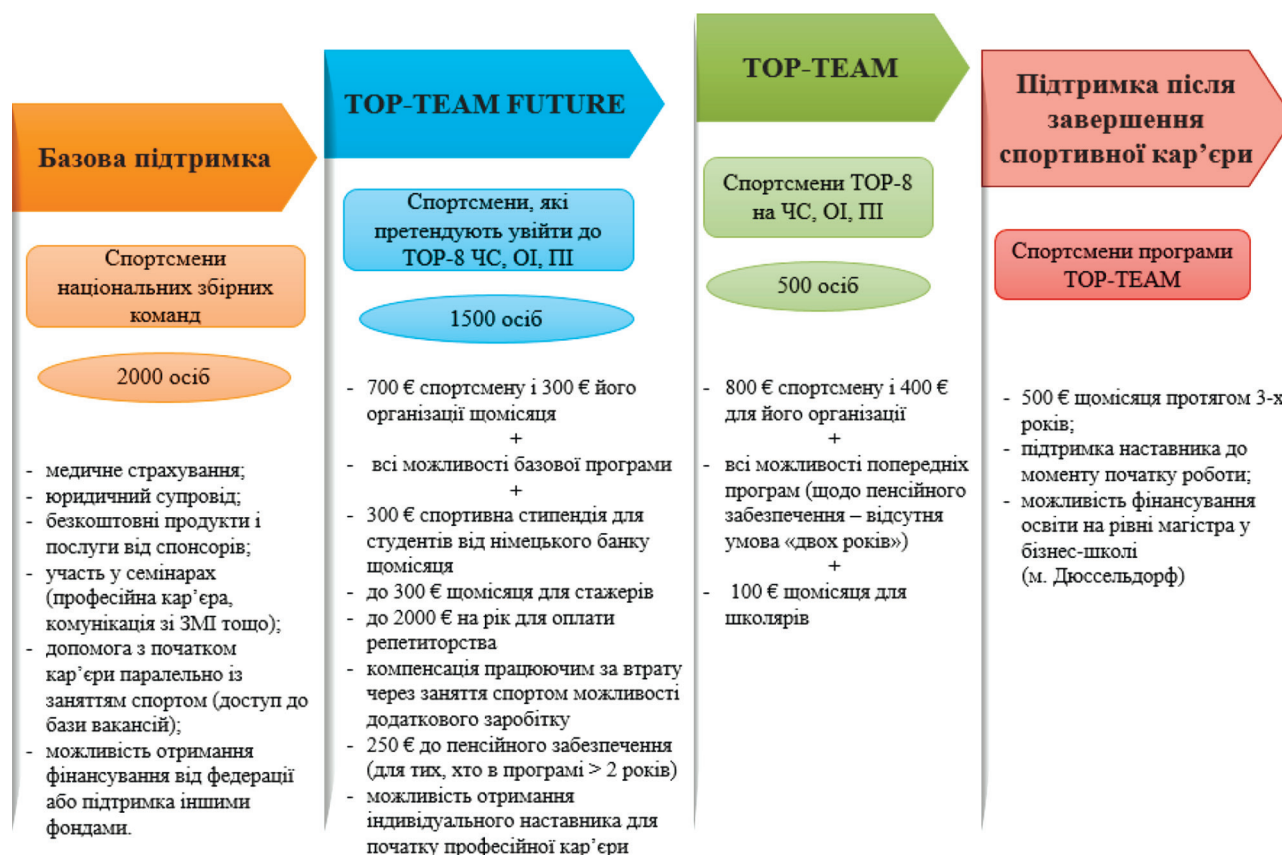

Рисунок 3 – Програми підтримки SDSH [11]

Примітки: ЧС – чемпіонат світу, ОІ – Олімпійські ігри, ПІ – Паралімпійські ігри

дування демонструє DOSB: через 10 років після заснування організації вирішено здійснити глибокий критичний аналіз своєї діяльності. Для цього запрошено компанію з бізнес-консультацій Ernst & Young, яка провела всебічне дослідження (аналіз документів, онлайн-опитування співробітників DOSB, організацій-членів і пов'язаних з DOSB установ, інтерв'ю у понад 50 зацікавлених сторін і експертів, чотири фокус-групи тощо). Такий підхід налаштовує на довіру з боку держави, бізнесу і членів організації.

Окремо варто зупинитися на діяльності Німецького фонду допомоги спорту (SDSH) [11], який створено у 1967 р. Німецьким олімпійським товариством та Німецьким спортивним союзом. Головна мета створення фонду – здійснення різнобічної підтримки видатних та перспективних спортсменів. Відповідно до реформи спорту, де центром всіх змін зазначено саме спортсмена, розроблено нову концепцію допомоги.

Напрямами роботи SDSH зі спортсменами є: фінансова підтримка, медичне страхування, юридичний захист, допомога у професійному зростанні, освіти та подвійній кар'єрі. Сьогодні фонд щорічно спрямовує 23 млн євро на підтримку 4000 спортсменів, які розподілені на чотири категорії з відповідним набором забезпечення (рис. 3):

1) базова програма – поширюється на всіх членів збірних команд країни (олімпійські, паралімпійські, дефлімпійські і частково спортсменів неолімпійських видів спорту);

2) програма Top-Team Future – доповнює попередню і розрахована на спортсменів, які потенційно можуть потрапити до ТОП-8 на чемпіонатах світу, Олімпійських іграх, Паралімпійських іграх. Підтримка здійснюється від одного до восьми років;

3) програма Top-Team розрахована на лідерів, які потрапляють до ТОП-8 на чемпіонатах світу, Олімпійських іграх, Паралімпійських іграх;

4) програма підтримки колишніх спортсменів – для тих, хто раніше потрапив до програми Top-Team як олімпієць чи паралімпієць.

Крім того, кожна спортивна федерація отримує індивідуальний річний бюджет від SDSH, в якому може передбачити одноразову або постійну фінансову допомогу спортсменам залежно від їхніх результатів і витрат на підготовку. Гроші сплачуються після погодження з експертним комітетом.

Поряд з цим Німецька футбольна ліга створила власний фонд і допомагає SDSH фінансово підтримувати перспективну молодь у розмірі 200 євро на місяць (у межах базової програми підтримки).

Спортсмени, які здобули медалі на чемпіонатах світу в окремих олімпійських дисциплінах, також отримують додаткове фінансування від компанії Mercedes-Benz у розмірі 400 євро на місяць (тільки в межах програми Top-Team). Так, серед 115 атлетів, які до-

фінансуються за цією субпрограмою, жодного представника неолімпійського спорту, за винятком одного спортсмена зі спортивного скелелазіння і спортсменки з карате. Обидва види спорту тимчасово входили до програми Ігор XXXII Олімпіади у Токію.

Якщо спортсмен готується до участі в Олімпійських іграх і є представником організації, яка не в змозі його економічно підтримувати, експертна комісія SDSH може прийняти рішення про виділення на його підготовку допомоги у розмірі 1000 євро на місяць, яка сплачується протягом півтора року за рахунок субпрограми ElitePlus, що фінансується компанією PwC (тільки в межах програми Top-Team).

У структурі SDSH створено Академію стартапів, де консультанти з питань кар'єри працюють на олімпійських базах та центрах підготовки зі спортсменами з метою формування у них бачення власних перспектив після завершення заняття спортом. Менеджери провідних компаній стають наставниками, спаринг-партнерами та «тими, хто відчиняє двері» бізнесу для молодих спортсменів, консультують та підтримують при виборі професії, створюють можливості для перших кроків до заснування власної компанії.

Більшість надходжень до фонду – це кошти від спонсорів, грантів, меценатів, благодійних заходів, спортивної лотореї, а також підтримка Німецького олімпійського спортивного союзу. На сайті організації будь-хто може підтримати конкретного спортсмена сумою від 5 євро і більше. Лише з 2018 р. SDSH отримує пряму державну підтримку, що було одним із завдань реформування спорту вищих досягнень.

Отже, результати аналізу системи організації спорту у Німеччині – лідери Олімпійських і Всесвітніх ігор – дозволяють виділити ряд особливостей, які можна розглядати факторами успіху збірних команд і доцільно імплементувати у вітчизняний спорт.

Висновки:

1. В основі результативності виступів збірних команд Німеччини на Всесвітніх іграх лежать: ефектив-

на система організації спорту; високий рівень економіки країни і значна кількість населення; розвиток жіночого спорту; організація Всесвітніх ігор у країні; чисельність збірних команд; пріоритет – за медалеємкими і ігровими видами спорту.

2. Система організації спорту у Німеччині координується двома головними структурами: Міністерством внутрішніх справ (державний орган) та Німецьким олімпійським спортивним союзом (громадська організація). Останній об'єднує дві головні ланки: 1) спортивні союзи федеральних земель – забезпечують розвиток масового і резервного спорту; 2) національні федерації, асоціації – діяльність спрямована на спорт вищих досягнень, підготовку збірних команд. Членами Німецького олімпійського спортивного союзу є олімпійські, неолімпійські та організації адаптивного спорту. До цієї ланки також відносять спортивні школи, гімназії, елітні школи спорту, олімпійські бази.

Крім того, є організації зі спеціальними завданнями, діяльність яких супроводжує і допомагає розвивати спорт: Федеральний інститут спортивних наук, Німецька федерація університетського спорту, Німецька асоціація спортивних лікарів. Всі вони є членами Німецького олімпійського спортивного союзу.

3. Основою системи організації спорту у Німеччині виступають клуби. Станом на 2022 р. у 90 000 спортивних клубах займається понад 27 млн осіб.

4. Результати аналізу діяльності органів управління спортом засвідчили, що головні ресурси спрямовані на досягнення результатів в олімпійському спорті, меншою мірою – паратадефлімпійському напрямку. Не дивлячись на те що тільки в останні роки під час впровадження реформ передбачена державна підтримка неолімпійських видів спорту, відповідні федерації з підпорядкованими ними структурами ефективно забезпечують високий рівень їх розвитку.

5. До позитивних рис німецької системи спорту віднесено: відсутність зайвих організацій з дублюючими функціями; чітка вертикаль громадських об'єднань; самодостат-

ність спортивних федерацій; створення відповідних умов та дотримання принципів належного врядування в діяльності структур; прозорість фінансування і його узгодження з різними інституціями; впровадження науково обґрунтованого підходу та постійний моніторинг ситуації; розробка програм підтримки перспективних спортсменів з головним фокусом на дуальній кар'єрі.

6. Спорт вищих досягнень у кожній країні Євросоюзу, у тому числі Німеччині, розглядається передовсім важливим чинником для суспільства, розвитку масового спорту і популяризації рухової активності, а відомі спортсмени – як взірці для наслідування, рушійною силою і моделлю соціально-політичного розвитку. Такий підхід є стратегічно правильним і забезпечує як високу результативність на міжнародній арені, так і здорову активну спільноту.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні можливостей впровадження кращих практик розвитку спорту в Німеччині у вітчизняний неолімпійський спорт.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що відсутній будь-який конфлікт інтересів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кропивницька ТА, Краснянський КВ. Результативність участі національних збірних команд як індикатор сталого розвитку спорту. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2022;1:26-30.
2. Кропивницька Т, Луць Ю. Результативність участі збірних команд Італії та України на Всесвітніх іграх. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2020;3:26-30. <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2020.3.26-30>
3. Кропивницька ТА, Краснянський КВ, Луць ЮП. Лідерство країн на Всесвітніх іграх та фактори, що його обумовлюють. В: Молодь та олімпійський рух: зб. тез доповідей 12-ї Міжнар. наук. конф. молодих вчених [Інтернет]; 2019 Трав 17 Київ. Київ: 2019. [цитовано 2022 Трав 15]с. 32-4. Доступно: https://uni-sport.edu.ua/sites/default/files/vseDocumenti/zbirnyk_tez_2.pdf
4. Платонов ВН. Система підготовки спортсменів в олімпійському спорті. Общая теория и ее практические приложения. Кн. 1: Киев: Олімпійська лит.; 2015. 680 с.
5. Leistungssportreform: informations und meinungsaustausch [Internet]. [cited 12.05.2022]. Available on: https://cdn.dosb.de/user_upload/www.dosb.de/Leistungssport/Leistungssportreform/20180509_fortschrittsbericht_leistungssportreform.pdf
6. List of countries and dependencies by population [Internet]. [cited 12.05.2022]. Availab-

le on: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_and_dependencies_by_population

7. List of countries by GDR (nominal) [Internet]. [cited 12.05.2022]. Available on: [https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_GDP_\(nominal\)](https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_GDP_(nominal))

8. Official site BISp [Internet]. Über uns; [cited 27.04.2022]. Available on: https://www.bisp.de/DE/ueberUns/ueberuns_node.html

9. Official site ADH [Internet]. Über uns; [cited 15.02.2022]. Available on: www.adh.de

10. Official site CDU Hessen [Internet]. Sportminister Boris Rhein: "Hessen setzt Leistungssportoffensive fort"; [cited 15.05.2022]. Available on: <https://www.cduhessen.de/aktuelles/sportminister-boris-rhein-hessen-setzt-leistungssportoffensive-fort/>

11. Official site Deutsche sporthilfe [Internet]. Athletenfoerderung; [cited 27.04.2022]. Available on: <https://www.sporthilfe.de/athletenfoerderung/>

12. Official site DOSB [Internet]. Rettungsschwimmer-aus-fuenf-nationen-in-warnemuende; [cited 1.04.2022]. Available on: <https://worldgames.dosb.de/leistungssport/world-games/news-detail/rettungsschwimmer-aus-fuenf-nationen-in-warnemuende-1>

13. Official site DOSB [Internet]. Satzung und ordnungen; [cited 10.03.2022]. Available on: <https://www.dosb.de/ueber-uns/satzung-und-ordnungen>

14. Official site DOSB [Internet]. World Games; [cited 10.03.2022]. Available on: <https://worldgames.dosb.de>

15. Official site DOSB [Internet]. Team Deutschland zieht erfolgsbilanz; [cited 1.05.2022]. Available on: <https://worldgames.dosb.de/leistungssport/world-games/news-detail/world-games-team-deutschland-zieht-erfolgsbilanz>

16. Official site DSJ [Internet]. Die Deutsche Sportjugend; [cited 17.04.2022]. Available on: <https://www.dsj.de/deutsche-sportjugend/wir-ueber-uns/>

17. Official site IWGA [Internet]. Athlete of the Year 2021; [cited 1.05.2022]. Available on: <https://www.theworldgames.org/awards/Athlete-of-the-Year-2021-94>

18. Official site IWGA [Internet]. Athlete of the Year: The Shortlist is now online; [cited 1.05.2022]. Available on: <https://www.theworldgames.org/news/Athletes-26/Athlete-of-the-Year-The-Shortlist-is-Now-Online-2206>

19. Official site IWGA [Internet]. Results of the World Games; [cited 15.02.2022]. Available on: <https://www.theworldgames.org/results#edition=0&sport=0&discipline=&category=&country=GER>

20. Official site PotAS-Kommission [Internet]. Über uns; [cited 04.05.2022]. Available on: <https://www.potas.de/startseite/ueber-uns.html>

21. Official site Team Deutschland Paralympics [Internet]. [cited 18.04.2022]. Available on: <https://www.teamdeutschland.de/>

22. Perurena J. Looking forward to the best games ever IWGA: [interview with IWGA President]. [Internet]. [cited 18.03.2022]. Available on: <https://www.theworldgames.org/news/The-World-Games-17/Looking-forward-to-the-best-Games-ever-2216>

23. Reinhardt U. Immer mehr Vereine – immer weniger Mitglieder: Das Vereinswesen in Deutschland verändert sich. British American Tobacco. Forschung Aktuell, 16. April 2014;254(35):

1-3. [cited 10.03.2022]. Available on: http://www.stiftungfuerzukunftsfraagen.de/uploads/media/Forschung-Aktuell-254-Immer-mehr-Vereine-Immer-weniger-Mitglieder_01.pdf

LITERATURE

1. Kropyvnytska TA, Krasnianskyi KV. Results of national team participation as an indicator of stable sports development. Teoriia i metodyka fizykhovannia i sportu. 2022;1:26-30.

2. Kropyvnytska T, Luts I. Results of participating national teams of Italy and Ukraine in the World Games. Teoriia i metodyka fizykhovannia i sportu. 2020;3:26-30. <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2020.3.26-30>

3. Kropyvnytska TA, Krasnianskyi KV, Luts IP. Leadership of countries at the World Games and its determining factors. In: Youth and the Olympic Movement: zb. tez dopovidei 12 Mizhnar. nauk. konf. molodykh vchenykh [Internet]; 2019 May 17 Kyiv; 2019. [cited 2022 May 15]c. 32-4. Available: https://uni-sport.edu.ua/sites/default/files/vseDocumenti/zbirnyk_tez_2.pdf

4. Platonov VN. System of athletes' preparation in the Olympic sport. General theory and its practical applications. Book 1: Kiev: Olimpiyskaya literatura.; 2015. 680 p.

5. Leistungssportreform: informations und meinungsaustausch [Internet]. [cited 12.05.2022]. Available on: https://cdn.dosb.de/user_upload/www.dosb.de/Leistungssport/Leistungssportreform/20180509_fortschrittsbericht_leistungssportreform.pdf

6. List of countries and dependencies by population [Internet]. [cited 12.05.2022]. Available on: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_and_dependencies_by_population

7. List of countries by GDR (nominal) [Internet]. [cited 12.05.2022]. Available on: [https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_GDP_\(nominal\)](https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_GDP_(nominal))

8. Official site BISp [Internet]. Über uns; [cited 27.04.2022]. Available on: https://www.bisp.de/DE/ueberUns/ueberuns_node.html

9. Official site ADH [Internet]. Über uns; [cited 15.02.2022]. Available on: www.adh.de

10. Official site CDU Hessen [Internet]. Sportminister Boris Rhein: "Hessen setzt Leistungssportoffensive fort"; [cited 15.05.2022]. Available on: <https://www.cduhessen.de/aktuelles/sportminister-boris-rhein-hessen-setzt-leistungssportoffensive-fort/>

11. Official site Deutsche sporthilfe [Internet]. Athletenfoerderung; [cited 27.04.2022]. Available on: <https://www.sporthilfe.de/athletenfoerderung/>

12. Official site DOSB [Internet]. Rettungsschwimmer-aus-fuenf-nationen-in-warnemuende; [cited 1.04.2022]. Available on: <https://worldgames.dosb.de/leistungssport/world-games/news-detail/rettungsschwimmer-aus-fuenf-nationen-in-warnemuende-1>

13. Official site DOSB [Internet]. Satzung und ordnungen; [cited 10.03.2022]. Available on: <https://www.dosb.de/ueber-uns/satzung-und-ordnungen>

14. Official site DOSB [Internet]. World Games; [cited 10.03.2022]. Available on: <https://worldgames.dosb.de>

15. Official site DOSB [Internet]. Team Deutschland zieht erfolgsbilanz; [cited 1.05.2022]. Available on: <https://worldgames.dosb.de/leistungssport/world-games/news-detail/world-games-team-deutschland-zieht-erfolgsbilanz>

16. Official site DSJ [Internet]. Die Deutsche Sportjugend; [cited 17.04.2022]. Available on: <https://www.dsj.de/deutsche-sportjugend/wir-ueber-uns/>

17. Official site IWGA [Internet]. Athlete of the Year 2021; [cited 1.05.2022]. Available on: <https://www.theworldgames.org/awards/Athlete-of-the-Year-2021-94>

18. Official site IWGA [Internet]. Athlete of the Year: The Shortlist is now online; [cited 1.05.2022]. Available on: <https://www.theworldgames.org/news/Athletes-26/Athlete-of-the-Year-The-Shortlist-is-Now-Online-2206>

19. Official site IWGA [Internet]. Results of the World Games; [cited 15.02.2022]. Available on: <https://www.theworldgames.org/results#edition=0&sport=0&discipline=&category=&country=GER>

20. Official site PotAS-Kommission [Internet]. Über uns; [cited 04.05.2022]. Available on: <https://www.potas.de/startseite/ueber-uns.html>

21. Official site Team Deutschland Paralympics [Internet]. [cited 18.04.2022]. Available on: <https://www.teamdeutschland.de/>

22. Perurena J. Looking forward to the best games ever IWGA: [interview with IWGA President]. [Internet]. [cited 18.03.2022]. Available on: <https://www.theworldgames.org/news/The-World-Games-17/Looking-forward-to-the-best-Games-ever-2216>

23. Reinhardt U. Immer mehr Vereine – immer weniger Mitglieder: Das Vereinswesen in Deutschland verändert sich. British American Tobacco. Forschung Aktuell, 16. April 2014;254(35):1-3. [cited 10.03.2022]. Available on: http://www.stiftungfuerzukunftsfraagen.de/uploads/media/Forschung-Aktuell-254-Immer-mehr-Vereine-Immer-weniger-Mitglieder_01.pdf

Надійшла 29.04.2022

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Кропивницька Тетяна <https://orcid.org/0000-0002-3347-4216>, tatyana_kropivnitskaya@ukr.net

Макаренко Ольга <https://orcid.org/0000-0001-9545-0239>, makarenko.olia2017@gmail.com

Національний університет фізичного виховання і спорту України,
вул. Фізкультури 1, м. Київ, 03150, Україна

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Kropyvnytska Tetiana <https://orcid.org/0000-0002-3347-4216>, tatyana_kropivnitskaya@ukr.net

Makarenko Olha <https://orcid.org/0000-0001-9545-0239>, makarenko.olia2017@gmail.com

National University of Ukraine on Physical Education and Sport
Fizkul'tury str. 1, Kyiv, 03150, Ukraine